

ชื่อหลักสูตร : หลักสูตรระยะสั้นการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

หลักการและเหตุผล :

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นวิธีการสร้างเสริมสุขภาพและคุณภาพของประชากรของประเทศตั้งแต่แรกเกิด เพราะนมแม่มีใช้เป็นเพียงสารอาหาร แต่เด็กที่ได้รับน้ำนมแม่อย่างเหมาะสมจะมีภูมิคุ้มกันโรคที่จะช่วยป้องกันการติดเชื้อ ทำให้มีสุขภาพดี ไม่ป่วยบ่อย และลดโอกาสในการเป็นโรคเรื้อรัง เช่น โรคอ้วนและโรคเบาหวานเมื่อเด็กโตขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมความผูกพันใกล้ชิดระหว่างแม่และลูก เป็นการวางรากฐานของสติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และสุขภาพจิตที่ดีของลูก ซึ่งจะส่งผลต่อครอบครัวและความมั่นคงของประเทศชาติ จากความสำคัญดังกล่าว องค์การอนามัยโลกจึงแนะนำให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๖ เดือน และให้นมแม่ต่อไปควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึง ๒ ปีหรือนานกว่านั้น ปัจจุบันอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ยังคงมีอัตราที่ต่ำในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย จากการสำรวจสถานการณ์ของเด็กและสตรี (MICS) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบว่า ทารกช่วงอายุ ๐ – ๕ เดือนในประเทศไทยกินนมแม่เพียงอย่างเดียวร้อยละ ๒๓.๑ และจากการสำรวจของ UNICEF ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วงอายุดังกล่าวของโลกอยู่ที่ร้อยละ ๓๘ จะเห็นได้ว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว (Exclusive Breastfeeding) ในระดับโลกและของประเทศไทยมีอัตราที่ต่ำและห่างจากเป้าหมายที่องค์การอนามัยโลกและ UNICEF ตั้งไว้ที่ร้อยละ ๕๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานมากขึ้น รวมถึงกลยุทธ์ทางการตลาดของนมผงสำหรับเลี้ยงทารก และเด็กเล็กซึ่งมีการแข่งขันสูงในภูมิภาคนี้ ทำให้แม่ตัดสินใจหยุดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เร็วขึ้นหรือตัดสินใจไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจังในการปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด ระยะหลังคลอด จนกลับไปอยู่ที่บ้านเพื่อช่วยป้องกัน แก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพพยาบาลนมแม่ที่ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการด้านการพยาบาลในหน่วยบริการคลินิกนมแม่ หรือในหน่วยบริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับอนามัยแม่และเด็กในสถานบริการสาธารณสุขจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง กรมอนามัยจึงได้จัดทำหลักสูตรระยะสั้นการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 70 ชั่วโมง เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีทักษะที่เพียงพอในการประเมิน ส่งเสริม สนับสนุน ปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างเหมาะสม เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานบันได ๑๐ ขั้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตามมาตรฐานโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก (BFHI) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกนำมาเป็นแนวปฏิบัติและยังเป็นนโยบายหลักในการดำเนินงานของกรมอนามัยสำหรับส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลทุกแห่งในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีทักษะในการช่วยเหลือ สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

คุณสมบัติของผู้เข้าอบรม

1. เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่งที่ไม่หมดอายุจากสภาการพยาบาล
2. ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

สมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา

สมรรถนะที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในปัจจุบัน เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ของมารดาหลังคลอด มีเจตคติที่ดี ต่อมารดาหลังคลอด รับฟังปัญหาและความต้องการของมารดาหลังคลอด รวมถึงการให้การปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้ความรู้ความเข้าใจตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สมรรถนะที่ 2 ด้านการพยาบาล

1. มีความรู้ความสามารถให้การพยาบาลแก่หญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอดและครอบครัว ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. มีทักษะในการปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุน แก้ไขปัญหาเบื้องต้นให้แม่และสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้
3. มีทักษะในการสื่อสาร ช่วยเหลือให้แม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้
4. วิเคราะห์ ปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และสามารถส่งต่อได้

สมรรถนะที่ 3 คุณลักษณะที่ดีของวิชาชีพ

1. เป็นผู้ที่มีบุคลิกน่าเชื่อถือ อ่อนโยน สุภาพ ใจเย็น
2. เป็นผู้ที่สนใจใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
3. เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

หมวดวิชา

1. ความรู้ทั่วไป	จำนวน 4 ชั่วโมง
2. ความรู้พื้นฐานการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	จำนวน 6 ชั่วโมง
3. บทบาทพยาบาลนมแม่	จำนวน 4 ชั่วโมง
4. การประเมินและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	จำนวน 8 ชั่วโมง
5. การให้คำปรึกษาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	จำนวน 3 ชั่วโมง
6. การเฝ้าระวังการละเมิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560	จำนวน 3 ชั่วโมง
7. ฝึกภาคปฏิบัติ	จำนวน 42 ชั่วโมง

หมวดวิชา	รายวิชา	จำนวน ชั่วโมง	วัตถุประสงค์
1. ความรู้ทั่วไป	1.1 สถานการณ์ นโยบาย แนวโน้ม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 1.2 ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 1.3 ความแตกต่างของนมและนมผสม 1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4	1. อธิบายสถานการณ์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทยและต่างประเทศ 2. อธิบายนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทยได้ 3. อธิบายถึงประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ 4. อธิบายถึงความแตกต่างของนมแม่และนมผสม และผลกระทบในการเลี้ยงลูกด้วยนมผสม 5. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. ความรู้พื้นฐาน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	2.1 การวิภาคของเต้านม 2.2 ส่วนประกอบของน้ำนม 2.3 กลไกในการสร้างและการหลั่งน้ำนม/กลไกในการดูดนม 2.4 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การสร้างและหลั่งน้ำนม 2.5 การเตรียมความพร้อมแม่ในการให้นมลูก - การประเมินเต้านม - ทำอุ่มลูก - ทำลูกดูดนม - การสังเกตลักษณะการหิวของลูก - การสังเกตลักษณะเมื่อลูกได้น้ำนมเพียงพอ - การเตรียมนมผสม 2.6 การเตรียมความพร้อมเมื่อแม่ต้องกลับไปทำงาน 2.7 ยากกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	6	1. มีความรู้ในส่วนประกอบของเต้านมและส่วนประกอบของน้ำนม 2. มีความรู้ ความเข้าใจกลไกการสร้าง กลไกการหลั่ง 3. มีความรู้ความเข้าใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การสร้างและหลั่งน้ำนม 4. มีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 5. มีความรู้เรื่องยาที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
3. บทบาทพยาบาลนมแม่	3.1 เทคนิคการสื่อสาร 3.2 เทคนิคการประสานงาน 3.3 การจัดเก็บและการใช้ประโยชน์ ข้อมูลการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 3.4 การวางแผนและการติดตามประเมินผล	4	1. มีความรู้ความเข้าใจสามารถสื่อสารประสานความร่วมมือการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับครอบครัว ชุมชน 2. สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ 3. วิเคราะห์ข้อมูลและสามารถวางแผนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้
4. การประเมินและแก้ไขปัญหา การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.1 การประเมินปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 4.2 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	8	มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถประเมินปัญหาและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

หมวดวิชา	รายวิชา	จำนวน ชั่วโมง	วัตถุประสงค์
5.การให้คำปรึกษา การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	5.1 หลักการให้คำปรึกษาเบื้องต้น 5.2 ทักษะการซักประวัติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 5.3 ทักษะการให้คำปรึกษา	3	1. มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการให้การปรึกษา 2. สามารถให้คำปรึกษาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้
6. การเฝ้าระวัง การละเมิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ.2560	6.1 ที่มา 6.2 พ.ร.บ. นมผง คืออะไร 6.3 ขอบเขตของ พ.ร.บ. นมผง 6.4 สาระสำคัญของ พ.ร.บ.นมผง	3	1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ. นมผง 2. ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. นมผงได้ 3. ช่วยเฝ้าระวังการละเมิด พ.ร.บ. นมผง
7. ฝึกภาคปฏิบัติ	7.1 ฝึกงานแผนกฝากครรภ์ 7.2 ฝึกงานในหอผู้ป่วยหลังคลอด 7.3 ฝึกงานคลินิกนมแม่	42	มีทักษะในการช่วยเหลือแม่ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
8. การประเมินผล	8.1 สอบภาคทฤษฎี ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 8.2 ระยะเวลาฝึกภาคปฏิบัติ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80		
	รวม	70 ชั่วโมง	

วิธีการสอน

- การบรรยาย
- ถาม - ตอบ
- สื่อวิดีโอ

การประเมินผล

- ประเมินจากการถามตอบ
- การทำแบบทดสอบหลังเลิกเรียน